

Anders kijken naar lokale uitdagingen

De kracht van de kaart

INHOUDSOPGAVE:

StraatKubus 5

Parkstad 7

Woonzorg-Welzijnverkenner 10

Anders kijken naar zorg in een krimpregio 12

Opgave gericht werken 14

Voorzieningenbeleid 17

Gesubsidieerd vervoer slimmer uitvoeren 19

Inzicht in populatie essentieel voor gebiedsgerichte zorg 21

Veiligheidsdashboard 24

Nieuwe hulpmiddelen voor de zelfredzame burger 26

Jeugd, zorg en sociale zekerheid worden vanaf 2015 aan de lokale overheid overgedragen. Dit betekent dat de gemeente veel extra taken krijgt. Dat roept nieuwe vragen op voor bestuur en uitvoering. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Welke locaties zijn geschikt om ouderen langer zelfstandig te laten wonen?
- Valt er geld te besparen op doelgroepenvervoer?
- Als er bezuinigd moet worden op voorzieningen, waar doet dat relatief het minste pijn?

Dit soort vraagstukken komen onherroepelijk aan de orde in het sociaal domein en hebben minstens één aspect gemeenschappelijk: ze zijn gerelateerd aan locatie, dat wil zeggen aan de wijk, straat of het adres in de gemeente. Sommige gemeenten maken al praktisch gebruik van geo-informatie en deze succesverhalen willen we graag met u delen.

Deze brochure laat zien dat locatie betekenis heeft voor dossiers als leefbaarheid, gesubsidieerd vervoer en gemeentelijke voorzieningen, maar ook voor veiligheid en gezondheidszorg. Vaak beschikt u al over de benodigde gegevens.

Goed voorbeeld doet goed volgen. Wij hopen u met deze voorbeelden te inspireren en helpen u graag op weg.

Namens alle partijen die aan deze brochure hebben meegewerkt,

Paul Padding (p.padding@geonovum.nl – 06-12261138)

Rien Stor (r.stor@geonovum.nl – 06-48585140)

SECTOREN:

Cultuur, recreatie en sport

Onderwijs

Veiligheid

Verkeer & Vervoer

Werk & Inkomen

Wonen en leefomgeving

Zorg en Welzijn

VEILIGHEID

WONEN EN LEEFOMGEVING

ZORG EN WELZIJN

Verzorgd door de gemeente Almere

StraatKubus Almere

Problemen met de leefbaarheid vroegtijdig signaleren. Dat kan met de StraatKubus, een hulpmiddel dat informatie aanbiedt op straatniveau.

HOE WERKT HET?

De StraatKubus is een informatiesysteem waarin gegevens uit verschillende domeinen met elkaar worden gecombineerd op postcodeniveau. De StraatKubus bevat bijvoorbeeld informatie over schuldhulpverlening, huurachterstanden en meldingen over overlast in de openbare ruimte. Het koppelt statistische gegevens met waarnemingen van mensen die werken in de wijk. Alle informatie kan via een toegankelijke kaartweergave geraadpleegd en geanalyseerd worden door veldwerkers, zonder tussenkomst van specialisten.

Op deze manier krijgen frontlijnwerkers in de buurt meer inzicht en een bredere onderbouwing voor eventuele acties. Als jeugd- of welzijnswerkers en politie bijvoorbeeld aanwijzingen hebben dat in een wijk problemen ontstaan, dan levert de StraatKubus de benodigde informatie over overlastmeldingen of het in beeld hebben van de in een buurt aanwezige leeftijdscategorieën. Zo kunnen problemen signa-

leerd en aangepakt worden in het stadium dat ze nog beheersbaar zijn. Ook aannames die ten grondslag liggen aan beleid kunnen in het instrument makkelijk getoetst worden. We hebben te maken met een buurt waarin steeds meer mensen ouder zijn dan 65 jaar en daar moeten we iets mee. Er zijn meer activiteiten voor

6

jonge kinderen nodig, want er zijn heel veel jonge kinderen; wonen die kinderen ook echt in de gebieden waar naar gekeken wordt? Is een extra inzet van de reiniging, op een plek waar sprake zou zijn van veel zwerfafval, op een plek gerechtvaardigd?

BELANG VAN GEO-INFORMATIE

Het systeem is zo ontwikkeld dat verschillende typen gegevens in de kaartweergave weergegeven en geanalyseerd kunnen worden. Nu wordt de StraatKubus voornamelijk ingezet voor vraagstukken op het gebied van leefbaarheid. Echter, als gegevens op het gebied van welzijn, zorg en gezondheid beschikbaar zijn, kunnen deze eenvoudig worden ingezet als Zorgkubus. Door de informatie op een kaart weer te geven, worden ruimtelijke patronen duidelijk en verkrijgen veldwerkers het overzicht om hun interventies ruimtelijk te focussen.

WAT LEVERT HET OP?

In Almere, een jonge stad met veel nieuwbouw, is er veel doorstroming en dynamiek. Op enkele plekken in de stad heeft dat gezorgd voor leefbaarheidsproblemen. Lang voordat deze problemen zichtbaar werden in de reguliere statistieken, gaven bewoners, wijkwerkers en politie al signalen af over in hun ogen ongewenste ontwikkelingen. Om hierop preventief en proactief in te spelen, maakt Almere gebruik van de StraatKubus.

De gemeente en haar lokale partners maken gebruik van de StraatKubus om trends en ontwikkelingen te signaleren die de leefbaarheid onder druk kunnen gaan zetten. Dit helpt hen om op verschillende niveaus het gesprek te voeren over de ontwikkelingen op straat, wat aandacht verdient en hoe wordt samengewerkt.

Verzorgd door Object Vision en PCKwadraat

Zelfstandig blijven wonen in Parkstad

De langdurige zorg in ons land ondergaat ingrijpende veranderingen. Grote groepen ouderen, gehandicapten en GGZ-cliënten zullen niet meer doorstromen naar een verzorgingshuis (intramuraal setting), maar zorg aan huis ontvangen. Dit heeft grote gevolgen voor cliënten, zorginstellingen, gemeenten, zorgverzekeraars en woningcorporaties. Door de decentralisatie van de langdurige zorg wordt vooral de rol van de gemeente belangrijker. Vanuit de nieuwe WMO 2015 worden gemeenten voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de ondersteuning van ouderen en gehandicapten, met als doel dat deze mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

7

Er gaat veel veranderen in de nieuwe WMO 2015. Om te voorkomen dat elke gemeente opnieuw het wiel moet uitvinden, wordt ingezet op regionale samenwerking. Zo kunnen informatie, kennis en ervaringen gedeeld worden. Een mooi voorbeeld waar deze samenwerking werkt, is de regio Parkstad.

WONEN MET ZORG IN PARKSTAD

De regio Parkstad is een krimpregio van 8 gemeenten in Limburg met in totaal ongeveer 250.000 inwoners en een sterk vergrijzende bevolking. Door de regio is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Wat zijn de effecten van de vergrijzing en wijze van zorgverlening (extramuralisering c.q. scheiden wonen en zorg) op de transformatieopgave van het woningaanbod (gedifferentieerd naar doelgroepen) en welke maatregelen moeten worden genomen om vraag en aanbod naar zorggeschikte woningen op elkaar te laten aansluiten?

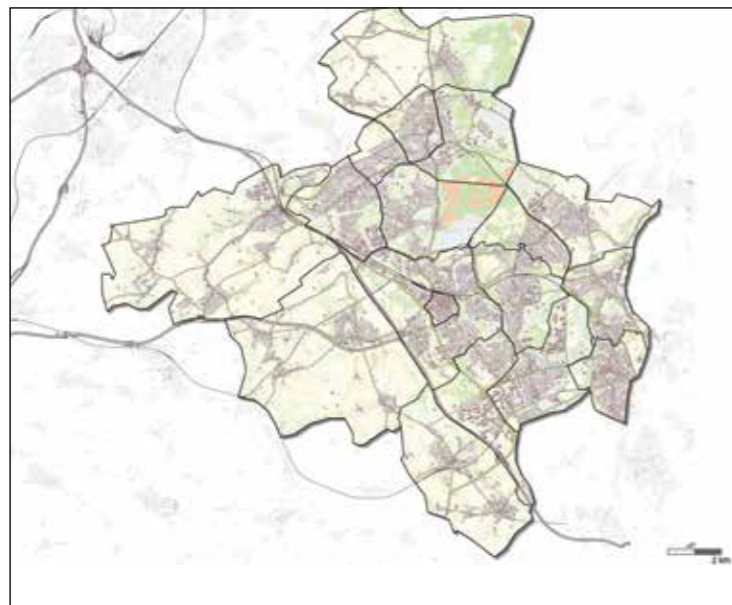
PCKwadraat en Object Vision hebben de effecten van de vergrijzing en de nieuwe wijze van zorgverlening in kaart gebracht met behulp van een model waarbij centraal staat wat bewoners aan passende woningen, eventueel gecombineerd met zorg, nodig hebben.

HOE WERKT HET?

Met het model wordt de toekomstige behoefte aan verschillende woningtypen per stadsdeel bepaald, zoals weergegeven in de tabel rechts. Voor de gehele regio is er sprake van een behoefte aan ruim 4.000 extra passende woningen, met een geschatte investering van ruim 170 miljoen euro.

BELANG GEO-INFORMATIE

De vraag is waar deze woningen gerealiseerd moeten worden in Parkstad. Uiteraard is Parkstad, net als andere regio's, geen homogeen gebied. Er zijn grote verschillen in populatie, woningvoorraad en het voorzieningenaanbod. Gebiedsgericht zal dus gekeken moeten worden

Regio Parkstad met 8 gemeentes.

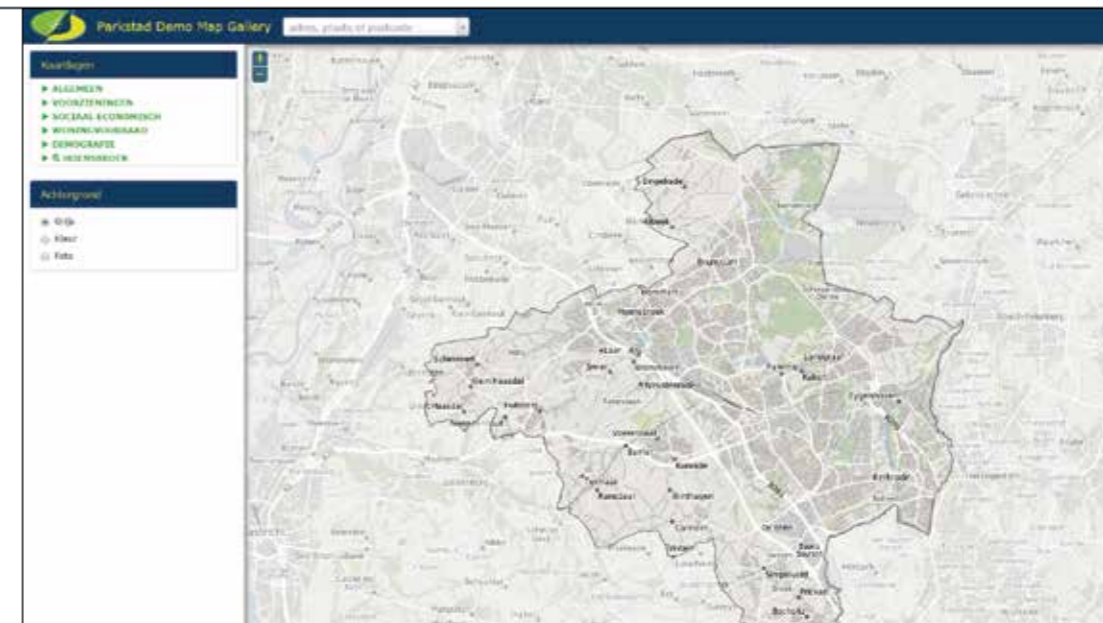
type zorgwoning	aantal	investering	opplus/nieuw
geschikt wonen verspreid	2.068	€ 30.000.000	100/0
langer thuis wonen verspreid 	790	€ 31.000.000	90/10
verzorgd wonen gedusterd 	1.165	€ 111.000.000	60/40
TOTAAL OUDEREN 	4.023	€ 172.000.000	86/14

Berekende opgave naar passende woonvormen voor Parkstad in 2028

geschikt wonen: voor zorgvragers met eenvoudige, planbare (thuis)zorgvragen. De woning is 'wandelsok' doorgankelijk en toegankelijk.

langer thuis wonen, verspreid: voor relatief zelfredzame zorgvragers die voorheen naar een verzorgingshuis gingen. Zij blijven in de eigen woning die 'rollator' doorgankelijk en toegankelijk is en wonen verspreid in de wijk.

verzorgd wonen geclusterd: voor zorgvragers die beperkt zelfredzaam zijn en zwaardere zorgvragen hebben. De woningen zijn geclusterd in een aanleunwoningcomplex met algemene (wijk)voorzieningen en er wordt 24uurs zorg gegarandeerd. De woningen zijn rolstoeltoegankelijk en doorgankelijk.

naar wat waar nodig is. Hiertoe is informatie over de demografische opbouw, sociaal-economische status, aard en kwaliteit van de woningvoorraad en de bereikbaarheid van voorzieningen in deze gebieden essentieel. Om op gedetailleerd schaalniveau deze informatie te verschaffen, is de Parkstad Demo Gallery ontwikkeld. De Parkstad Demo Gallery laat op straat- en buurt-niveau zien waar de vraag naar passende woningen zich gaat voordoen. Uitgangspunt hierbij is de huidige en toekomstige demografie en de sociaaleconomische opbouw. Gebruikers van de Gallery zijn primair gemeentambtenaren, zorgaanbieders en corporaties, maar de beelden kunnen ook interessant zijn voor verzekeraars, projectontwikkelaars, cliënten en burgers. De Gallery is als open website voor iedereen toegankelijk (zie <http://maps.objectvision.nl/psdemo>).

WAT LEVERT HET OP?

De confrontatie van vraag en aanbod op de (zorg)woningmarkt geeft een beeld van de knelpunten en de kansen die zich voordoen in de bestaande woningvoorraad, en in de sloop-, her- en nieuwbouw opties. In de praktijk bewijst het instrument haar nut bij vragen als:

- Waar concentreert zich de vraag naar passende woningen nu en in de toekomst?
- Hoe passend c.q. zorggeschikt is de bestaande woningvoorraad in deze gebieden?
- Maken de loopafstanden naar voorzieningen het mogelijk om langer zelfstandig te blijven wonen en zo nee, welke aanpassingen zijn nodig om dit te realiseren?
- Welke toekomstscenario's zijn mogelijk en wat zijn de kosten daarvan?

Verzorgd door Object Vision

WoonZorgWelzijn-verkenner

Waar kunnen ouderen straks langer zelfstandig wonen?

De WoonZorgWelzijn-Verkenner helpt om de vraag naar en het aanbod van wonen, zorg en welzijn in kaart te brengen. Door vraag en aanbod te vergelijken, kan inzichtelijk gemaakt worden waar de bereikbaarheid en capaciteit van de woningvoorraad en voorzieningen op peil is en waar dat minder het geval is. Dit geeft antwoord op vragen als: Welke locaties komen in aanmerking om ouderen langer zelfstandig te laten wonen? Wat zijn geschikte woonlocaties voor mensen met een bepaalde beperking? Wat is de beste plaats om te starten met maatregelen en investeringen om dit te stimuleren?

HOE WERKT HET?

De WoonZorgWelzijn-Verkenner zoomt in op de leefomgeving van het individu en visualiseert afstanden en routes van woningen naar voorzieningen. In één oogopslag wordt duidelijk welke locaties wel en welke niet voldoen aan de wensen van ouderen en mensen met beperkingen. Tevens worden toekomstscenario's doorgerekend die het beoogde aanbod relateren aan de verwachte vraag.

Wooncomplex voor zelfstandig wonende ouderen in Scheveningen.

Kaartbeeld met afstanden van alle woningen naar de dichtstbijzijnde supermarkt.

Groen: loopafstand tussen de 0-400 meter

Blauw: loopafstand tussen de 400-800meter

Rood: meer dan 800 meter lopen

BELANG GEO-INFORMATIE

Kaarten helpen bij de communicatie en samenwerking tussen relevante partijen, zoals gemeenten, corporaties, zorgaanbieders en welzijnsinstellingen, opdat iedereen beschikt over dezelfde informatie. Er zijn veel gegevens beschikbaar van verschillende bronnen. Door ze gecombineerd in kaart te brengen, ontstaat begrip van de situatie. Aanvullende tabellen en grafieken geven inzicht in concepten als woonzorgzones of woonservicewijken.

‘Met de WoonZorgWelzijn-Verkenner krijgen we een goed beeld waar we moeten beginnen met de investeringen in zelfstandig wonen.’

Loes Hulsebosch van de samenwerkende partijen Scheveningen

WAT LEVERT HET OP?

De uitkomsten van de WoonZorgWelzijn-Verkenner kunnen gemeenten en corporaties gebruiken in hun beleid om te komen tot betere afstemming tussen wonen, welzijn, zorg en voorzieningen. De WoonZorgWelzijn-Verkenner helpt bij besluitvorming over investeringen en maatregelen.

De gemeente Krimpen aan den IJssel zet de Woon-Zorg-Welzijn-verkenner in binnen het programma Woon-service, waarmee ze werkt aan een levensloopgeschikte woningvoorraad. In 2012 stond Krimpen aan den IJssel op de eerste plaats van gemeenten met het beste beleid op het gebied van ouderenhuisvesting. Periodiek worden geografische analyses en kaartbeelden gemaakt die laten zien in hoeverre de gerealiseerde projecten de doelstelling van het programma naderbij brengen.

Een ander voorbeeld van succesvol gebruik van de Woon-ZorgWelzijn-verkenner is de gemeente Den Haag. Kaartanalyses dragen hier bij aan de prioritering van investeringen in woonzorgprojecten. Op basis van kaartbeelden is de Korendijkstraat geselecteerd als eerste locatie voor levensloopgeschikt wonen. Het complex is twee jaar geleden met succes gerealiseerd. De ouderen zijn enthousiast over het wooncomplex. De corporaties, zorginstellingen en welzijnsinstellingen zijn heel tevreden over de onderbouwing van de keuze voor de Korendijkstraat en de communicatie en samenwerking in het besluitvormingsproces.

Verzorgd door ROS Caransscoop, Coresta, Geon, Object Vision, Achterhoek 2020 en wijkscan.com

Anders kijken naar zorg in een krimpregio

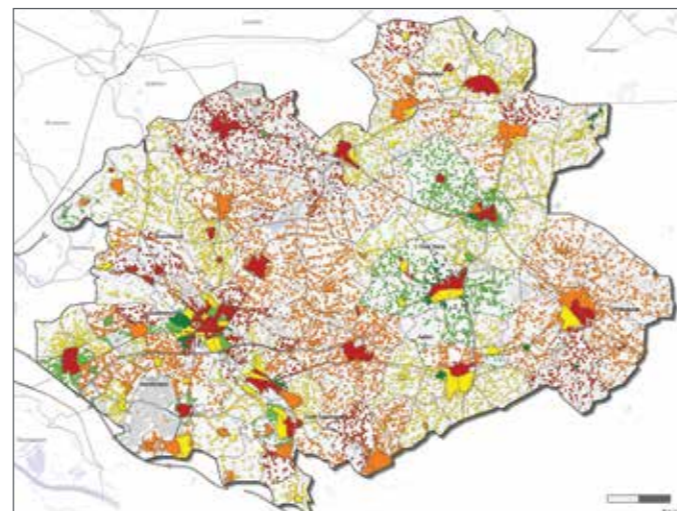
Als we het niet anders gaan doen, dan krijgt De Achterhoek binnen afzienbare termijn te maken met flinke maatschappelijke problemen. De ernst van de situatie is kortweg als volgt te typeren: er is sprake van een sterke ontgroening en vergrijzing van de regio met gevolgen voor de behoefte aan voorzieningen, zorg en huisvesting. Daarnaast is er een opgave door de decentralisatie van cure en care, zowel beleidsmatig als financieel. Kort gezegd gaat het om betere zorg tegen lagere kosten. Tenslotte is er in de bestaande bestuurlijke praktijk de neiging om problemen lokaal op te lossen.

12

Deze uitdagingen vragen om een belangrijke transitie in het denken, want zonder deze transitie zijn de gevolgen onder andere: te weinig geschikte woningen voor ouderen, groei van psychosociale problemen als eenzaamheid en sociaal isolement, een mismatch tussen voorzieningen, zorgvraag en zorgaanbod, de buurtbus die is opgeheven, een gebrek aan vitale vrijwilligers, enzovoorts.

BELANG GEO-INFORMATIE

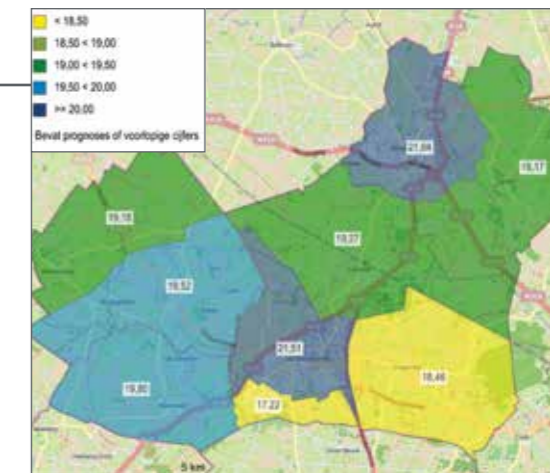
De afgelopen periode is door de Werkplaats Vitale Leefomgeving van Achterhoek 2020 samen met verschillende partijen gewerkt aan het verzamelen van relevante gegevens bij verschillende actoren in het gebied en het in kaart brengen ervan. Er zijn veel ruimtelijke gegevens beschikbaar over demografie en de ontwikkeling van

65+ ers in De Achterhoek (bron: Object Vision).

Spreiding van diabetes mellitus (bron: wijkscan).

Aantal huisartsepisodes depressie per 1.000 inwoners – Oost Gelre, 2012 (bron: ROS-wijkscan Caransscoop).

de zorgvraag, zoals leeftijd, samenstelling van het huishouden, herkomst, sociaaleconomische status, vraag naar huisartsenzorg, chronische aandoeningen etc. Naast het verzamelen en in kaart brengen van ruimtelijke gegevens, is ook het aanbod van voorzieningen in kaart gebracht zoals de locaties van de eerstelijns zorg, ziekenhuizen, maar ook bibliotheken, busverbindingen, pinautomaten en de mate waarin vastgoed is aan te passen aan andere behoeften. De combinatie van bovengenoemde gegevens biedt de basis voor een gebiedsgerichte, integrale aanpak.

WAT LEVERT HET OP?

Momenteel vinden gesprekken plaats met leden van de Werkplaats en andere betrokkenen zoals (gemeentelijke) bestuurders en beleidsmedewerkers, ROS'en, ouderenbonden, zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Ook voor het primair onderwijs worden de gegevens gebundeld gepresenteerd en besproken met het veld. Het inzicht wordt scherper, de urgentie blijkt groter en de noodzaak

tot herordening c.q. anders organiseren en integraal benaderen dringt onontkoombaar door. Daardoor ontstaan nieuwe inzichten.

Het feit dat het aantal leerlingen in het basisonderwijs snel afneemt, noodzaakt partijen aan de slag te gaan met professionalisering, herordening van gebouwen en functies en heroriëntatie van locaties. Uit de cijfers over diabetes type 2 blijkt de noodzaak om preventie nu echt serieus programmatisch vorm te geven met verschillende partijen. Uit de inzichten over de locatie waar ouderen straks wonen blijkt de noodzaak tot de aanpassing van de particuliere woningvoorraad qua duurzaamheid en levensloopbestendigheid. Nu verder met actieplannen maken die erbij horen!

‘De sleutel voor een goede oplossing is samenwerking, van alle betrokkenen, op basis van een gezamenlijk ruimtelijk beeld van de werkelijkheid’. Anneke Ros, werkzaam voor het

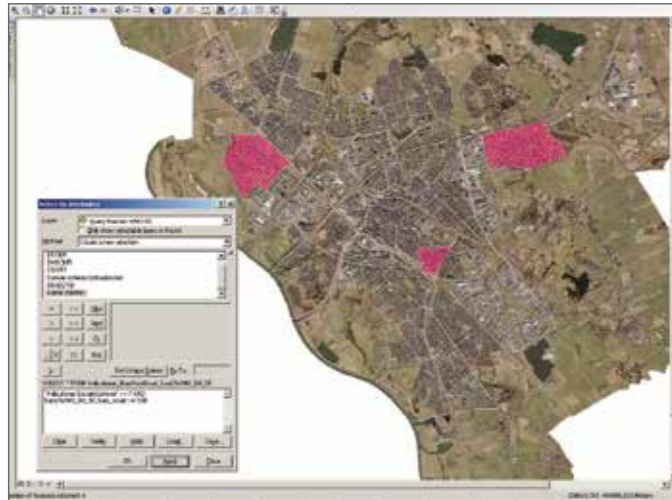
Samenwerkingsverband Achterhoek 2020

13

Verzorgd door de gemeente Zwolle

Opgave gericht werken

Minder geld en minder mensen. Dat is de uitdaging waar gemeenten de komende jaren voor staan. Echter, gemeenten kunnen hierbij gebruik maken van meer gegevens dan zij nu doen. Wie hier slim gebruik van maakt, kan effectief en efficiënt maatwerk leveren. De gemeente Zwolle is hier een mooi voorbeeld van.

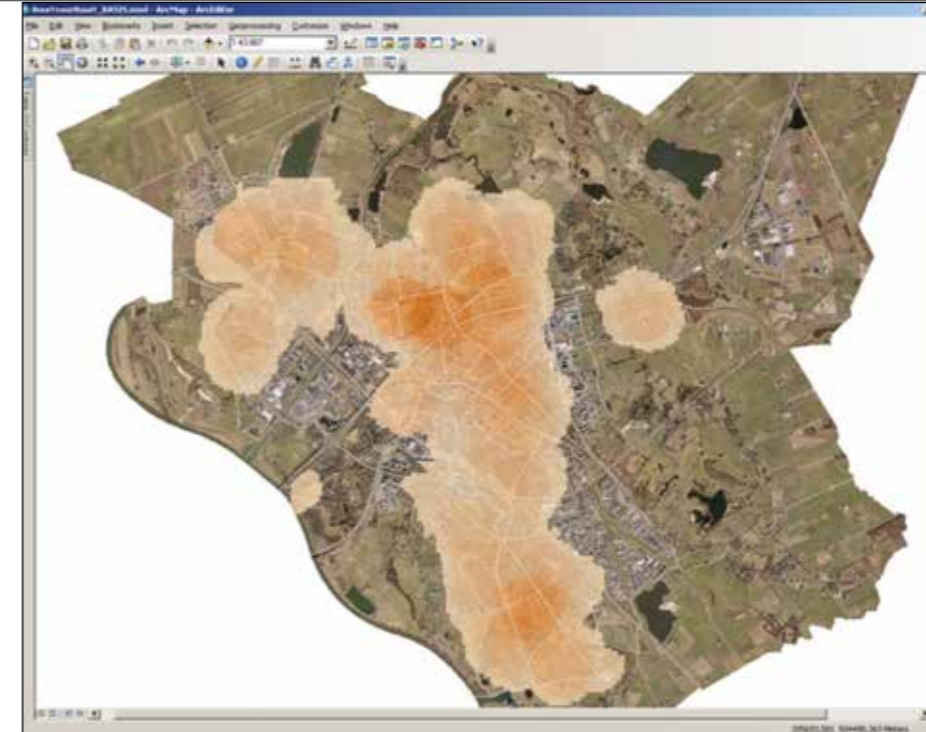

Drie buurten voor een pilotproject (rode vlekken).

WAT IS HET?

Op basis van eigen gegevens (waaronder de tweejaarlijkse verbeterde omnibusenquête), gegevens van partnerorganisaties en gegevens die op de markt worden verworven, heeft Zwolle begin 2013 een aantal interactieve kaarten gemaakt volgens het stramen 'probleem', 'maatschappelijk effect' en 'indicatoren'. Op basis van presentaties in College en Raad is besloten deze werkwijze te gebruiken voor alle beleidsterreinen van de gemeente. Inmiddels werkt Zwolle aan een samenhangende set van drie indexen (leefbaarheid/veiligheidsindex, leefsituatie index en sociale index) waarmee de tweejaarlijkse cyclus van monitoren verder wordt vormgegeven en waarin alle indicatoren een plek hebben gekregen.

Zwolle gaat daarmee opgavegericht werken; dat wil zeggen daar wat doen waar dat nodig is en effect heeft (businesscase, MKBA).

Concentratie van scootmobielen in Zwolle.

HOE WERKT HET?

Opgave gericht werken is begonnen met een maatschappelijke discussie met wijkbewoners (Herkent u het beeld dat wij neerleggen? Wat weegt volgens u zwaar en wat is minder van belang? Waar is aandacht voor nodig?) en een bestuurlijk debat over in te zetten beleidsinstrumenten. In de politieke arena gaat het om normstelling: wanneer vinden we iets goed genoeg? Door het detailniveau van de gegevens verschuift de aandacht van wijken en buurten naar concrete opgaven: welk doel willen we bereiken en welke middelen zetten we daarvoor in?

Zwolle heeft tal van cases uitgewerkt met behulp van kaartmateriaal. Voorbeelden van cases zijn het bezit van scootmobiel, de aanwezigheid van fysieke drempels in de gebouwde omgeving en het gebruik van WMO-voorzieningen in relatie tot de mate van hulpbereidheid in de directe omgeving. Zwolle kiest ervoor zoveel mogelijk feitelijk materiaal te presenteren op basis waarvan College en Raad richting kiezen en besluiten nemen. Er zijn ook vragen: zitten politici wel te wachten op discussies over normstelling? En: hoe ga je om met privacy als je tot op het niveau van een huishouden over gedetailleerde informatie beschikt?

WAT LEVERT HET OP?

Met presentaties op kaarten, of het nu om samengestelde indexen gaat of losse indicatoren, koerst Zwolle richting beleid dat op feiten gebaseerd is en naar oplossingen die passen op problemen. Geografische kaarten vormen daarbij een onmisbare schakel.

Case 1: Pilotproject 'Kantelen doe je zo'

Gezocht werd een buurt voor het pilotproject 'Kantelen doe je zo' om te onderzoeken in hoeverre buurtbewoners zich willen inzetten om mensen uit diezelfde buurt te ondersteunen. Zwolle gebruikte daartoe de indicator sociale cohesie uit het Buurt voor Buurt-onderzoek als maat voor hulpbereidheid en het aantal cliënten WMO voor de behoefte aan ondersteuning.

Ophoging van de meetwaarden vond plaats totdat drie buurten overbleven. Daar zat ook Oud Westenholtte bij, een buurt waarvan al het vermoeden bestond dat deze geschikt zou zijn voor de pilot. De gegevens toonden aan dat die veronderstelling juist is. Het pilotproject is vervolgens in deze buurt uitgevoerd.

Case 2 Scootpool

Vanuit de notie dat scootmobiel weinig gebruikt worden c.q. in de schuur belanden, ontstond het idee een scootpool te starten: een plek waar je – net als het witte fietsenplan – scooters parkeert opdat minder mobiele medeburgers deze kunnen gebruiken; ook als ze niet zelf een scootmobiel bezitten. De eigenaren van scootmobiel zijn in kaart gebracht waarna een 'hot spot analyse' is uitgevoerd. Deze (eenvoudige) analyse toont de concentratie van het bezit van scootmobiel en is heel geschikt om (vanuit het aanbod) te bepalen waar de scootpool gelokaliseerd moet worden.

Verzorgd door Esri Nederland

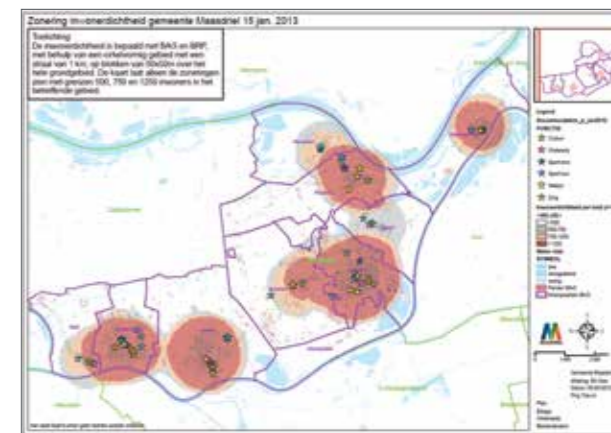
Voorzieningenbeleid

Gemeenten beheren een scala aan voorzieningen die door burgers worden gebruikt. Het stadhuis is daarvan een voorbeeld, maar ook politieposten, bibliotheken, speelvoorzieningen, zwembaden en het welzijnsaanbod (van muziekonderwijs tot buurt- en wijkcentra) behoren tot de voorzieningen die de gemeente beheert. In tijden van financiële krapte staan gemeenten voor de opgave voorzieningen nog efficiënter te beheren. Soms lukt dat alleen door sluiting. Maar welke voorziening sluit je dan? En waarom juist die? Of, omgekeerd, als de gemeente een voorziening wil verplaatsen of uitbreiden. Waar kan deze het beste gesitueerd worden?

CASES MAASDRIEL EN GOIRLE

In Maasdriel was de opdracht de exploitatie van bibliotheken goedkoper te maken. De gemeente beheerde op dat moment drie filialen. Een belangrijke kostenpost van dit beheer is de exploitatie van het vastgoed waarin de bibliotheek gehuisvest is. De meest efficiënte maatregel is dan die bibliotheek te sluiten waarvan de exploitatiekosten het hoogste zijn. Je bezuinigt dan immers het meest. Maar wat ook meeweegt in het besluit, is de hoeveelheid mensen die gebruik kan maken van een voorziening.

In Maasdriel operationaliseerde men die vraag door in kaart te brengen hoeveel mensen binnen een redelijk tijdsbestek bij de bibliotheek kunnen komen; om vervolgens na te gaan welke effecten optreden als één van de bibliotheken wordt gesloten. Het resultaat van deze exercitie was dat niet de bibliotheek met de hoogste

Zonering inwonersdichtheid Gemeente Maasdriel, 15 januari 2013.

exploitatiekosten werd gesloten. Om te borgen dat zo veel mogelijk mensen binnen een redelijk tijdsbestek bij een bibliotheek kunnen komen, besloot de gemeente een andere bibliotheek te sluiten. Het kaartmateriaal dat ten grondslag lag aan deze keuze is bovendien gebruikt om het besluit in de politieke arena en richting burgers te motiveren.

In Goirle was de vraag waar speelvoorzieningen voor jonge kinderen het beste gesitueerd kunnen worden. De gemeente baseerde zich bij haar keuze op de gebieden waar veel kinderen jonger dan 5 jaar wonen. Speelvoorzieningen moeten op loopafstand beschikbaar zijn, zo is de redenering.

Met behulp van gegevens uit de Gemeentelijke Basis Administratie maakte men kaarten waarop zowel de dichtheid van jonge kinderen als de locatie van bestaande speelvoorzieningen zijn opgenomen. In één oogopslag wordt daarmee zichtbaar waar de grootste vraag is en hoe bestaande speelvoorzieningen daar in voorzien. En ook hier onderbouwt deze analyse het te voeren beleid.

RESULTATEN

Door kaarten te maken van de locaties van bibliotheken en speelvoorzieningen te combineren met het potentieel gebruik, hebben Maasdriel en Goirle ingewikkelde en politiek gevoelig liggende besluiten over voorzieningen teruggebracht tot afwegingen tussen kosten en gebruik. Het kaartmateriaal levert bovendien een heldere onderbouwing voor de gemaakte keuzen.

Verzorgd door Geon

Gesubsidieerd vervoer slimmer uitvoeren

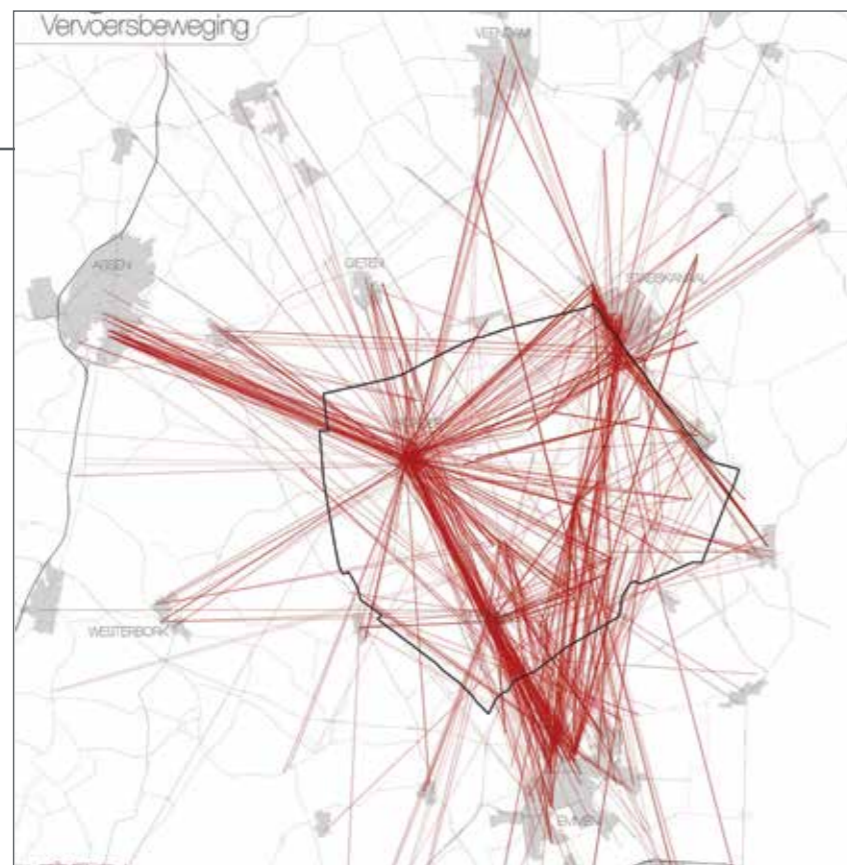
Met de decentralisatie van de AWBZ krijgen gemeenten een bredere verantwoordelijkheid voor doelgroepenvervoer. Dat gaat gepaard met een forse korting op het vervoersbudget. Dus ligt er een opgave die vraagt om tijdig anticiperen, creativiteit en 'anders kijken'. De gemeente Borger-Odoorn in Zuid-Oost Drenthe laat zien dat het kan. De gemeenten in Zuid-Oost Drenthe gaan de nieuwe benadering toepassen.

HOE WERKT HET?

In een studie heeft de gemeente Borger Odoorn verschillende basisregistraties, geo-informatie en specifieke zorggegevens gecombineerd, met het doel om de gemeentelijke zorgverantwoordelijkheid slimmer, beter en goedkoper te gaan organiseren. Met behulp van gestapelde kaartjes over WMO-vervoer, AWBZ-vervoer, leerlingenvervoer, vrijwilligersvervoer en WSW-vervoer is een ruimtelijk beeld opgebouwd van de herkomst en bestemming van het vervoer en met welke capaciteit dat plaatsvindt op verschillende momenten van de dag en de week. Dat leverde nieuwe inzichten op over de spreiding van vervoersstromen en de spreiding en clustering van vraag naar en aanbod van zorg. Met deze informatie is de gemeente in staat het zorgaanbod in de toekomst meer integraal aan te bieden, en de inkoop slimmer en goedkoper te organiseren.

Gesubsidieerd vervoer (foto WMO vervoer).

WMO, leerlingen, AWBZ-voer
gemeente Borger Odoorn.

BELANG VAN GEO-INFORMATIE

Geo-informatie geeft in een oogopslag inzicht in de samenhang, overlap en mogelijke inefficiëntie van verschillende vervoersstromen binnen en tussen gemeenten. Door het combineren van geo-informatie ontstaan vaak verrassende inzichten, waarmee schaalvoordelen zijn te behalen zoals slimme afspraken met OV-bedrijven of het gezamenlijk aanbesteden met buurgemeenten. Door het samenbrengen van de relevante informatie op de kaart kan samenwerking tussen verschillende belanghebbenden worden bevorderd. In dit geval gaat het onder andere om de gemeenten, OV-bureaus, vervoerders, zorgaanbieders en burgers.

WAT LEVERT HET OP?

De Drentse gemeenten gaan het personenvervoer in de regio op een nieuwe manier organiseren. Het gebruik van geo-informatie maakt het mogelijk een heldere vervoersvisie voor de regio te ontwikkelen, met aanknopingspunten voor een (inter-) provinciale aanpak. Daarmee kunnen afgewogen beleidskeuzes op het gebied van personenvervoer worden gemaakt. Met als resultaat: beter, slimmer en goedkoper (doelgroepen-) vervoer in de regio Zuid-Oost Drenthe.

Verzorgd door wijkscan.com

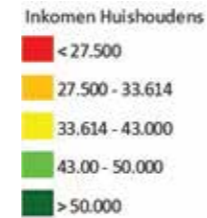
Inzicht in de populatie essentieel voor gebiedsgerichte zorg

Wijkscan.com biedt geïntegreerde informatie en gedetailleerd kaartmateriaal over het hele veld van zorg, wonen en welzijn voor analyses en presentaties.

De zorg dreigt onbetaalbaar te worden. Het streven is daarom betere gezondheid en betere zorg tegen lagere kosten te bewerkstelligen. Dat betekent op meerdere fronten een andere rolverdeling en een intensievere samenwerking, bijvoorbeeld in de 1e lijn tussen huisartsen, apotheken, fysiotherapeuten, psychologen en ook thuiszorg en mantelzorg. Waar mogelijk worden taken van de 2e lijn (ziekenhuizen) overgeheveld naar de 1e lijn. Naast de 1e en de 2e lijn is voor de kostenbeheersing met name de AWBZ-zorg van belang, zowel intramuraal als extramuraal. Door mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen, wil de overheid de beoogde doelen bereiken. Langer thuis wonen vraagt dan wel een goede zorginfrastructuur in de wijk. Bij dit alles is zelfmanagement het uitgangspunt.

HOE WERKT HET?

Wijkscan.com bevat gegevens over demografie (leeftijd, huishoudensamenstelling, herkomst), inkomen (huishoudens, inwoners, specifieke groepen) en kengetallen (huisartsenepisodes, ziekenhuispatiënten en -opnames, zorgkosten voor de hele cure en care). Deze informatie over de populatie wordt weergegeven via de BAG, de Basisregistratie Adressen en Gebouwen. Met de kengetallen zijn deze populatiekenmerken doorvertaald naar de huidige en toekomstige verwachte zorgvraag. Tegen dit universum is de feitelijke zorgvraag in het Gezondheidscentrum Randweg in Feijenoord – een van de inmiddels 100 gezondheidscentra – afgezet door koppeling van het Huisartsen Informatie Systeem.

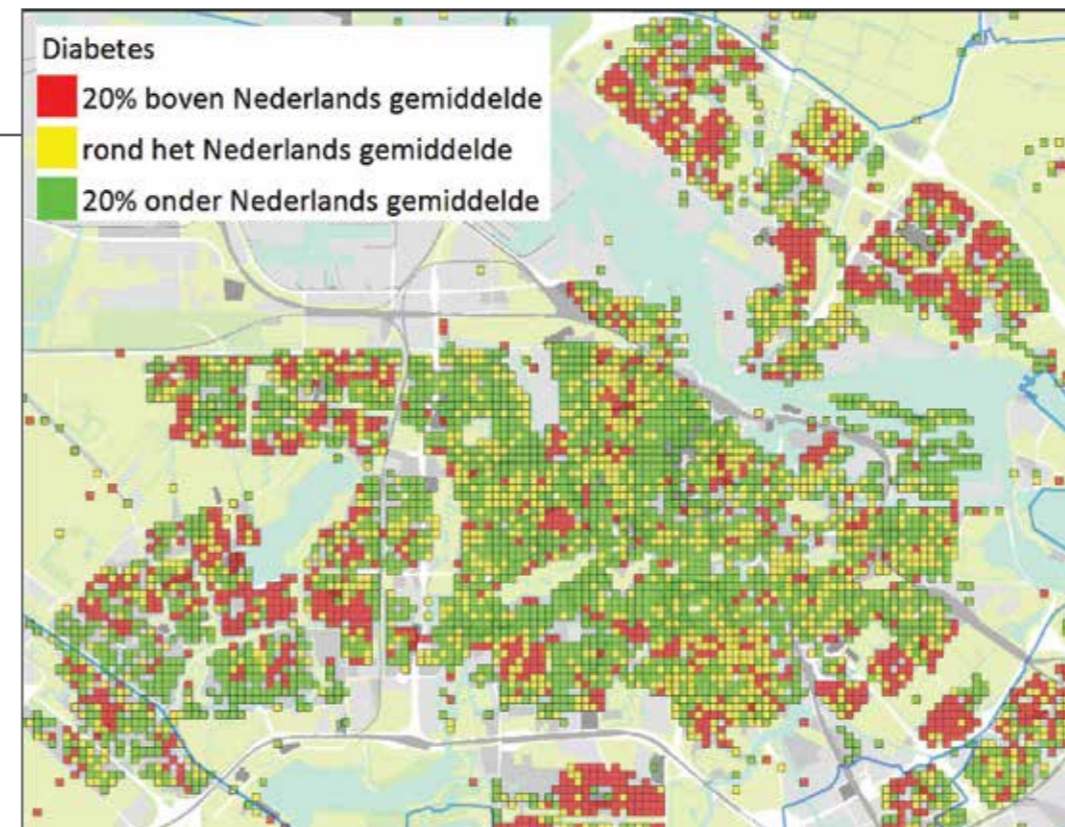

De verdeling van inkomen in euro's per huishouden.

In Feijenoord bleek, dat Randweg armere en meer allochtone patiënten heeft dan het gemiddelde in de omliggende wijk. En afgeleid: Randweg heeft uitgesplitst naar alle verschillende ziektebeelden een hogere zorgvraag dan verwacht op basis van de kengetallen. Ook vergt de populatie van Randweg meer aandacht dan de gemiddelde populatie, zeker als we zoveel mogelijk zorg in de 1e lijn willen leveren. En, niet in de laatste plaats: wat zijn de verwachte kosten in de verschillende zorgdomeinen en waar liggen kansen? Essentiële vragen voor de bedrijfsvoering van de zorgverleners, maar ook voor de beleidsmakers van gemeenten en ziektekostenverzekeraars.

BELANG VAN GEO-INFORMATIE

Wijkscan.com is oorspronkelijk ontwikkeld als instrument voor de zorgverleners in de eerste lijn, maar kan inmiddels tevens een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de tweede lijn zoals AWBZ-instellingen, gemeenten en ziektekostenverzekeraars. De kaart biedt dan het integrerend kader, waarin hotspots over elkaar kunnen worden gelegd en samenhang zichtbaar wordt. Als in een achterstandswijk een patiënt bij de huisarts komt vanwege depressieve gevoelens, en deze patiënt blijkt tevens werkeloos, schulden te hebben en problemen met de kinderen, en woont in een onveilig of minder leefbaar gebied, dan is de vraag of medicatie of therapie het

Spreiding van diabetes mellitus (bron: wijkscan.com)

enige gewenste antwoord is. Vanuit een overzicht van concentraties van problemen kunnen gemeente, ziektekostenverzekeraars en zorgverleners samen maatwerk oplossingen ontwikkelen.

- WMO en Zorg: hoe minder mensen ziek zijn –en hoe effectiever mensen behandeld worden – hoe beheersbaarder de opgave voor de gemeente. Hierin is samenwerking tussen welzijn en de zorgverleners essentieel. De wijk wordt hierbij steeds belangrijker gezien het langer thuis wonen van patiënten met zorgzwaartepakket 1 tot en met 3 of zelfs 4.
- Jeugd en gezin: gemeenten worden verantwoordelijk

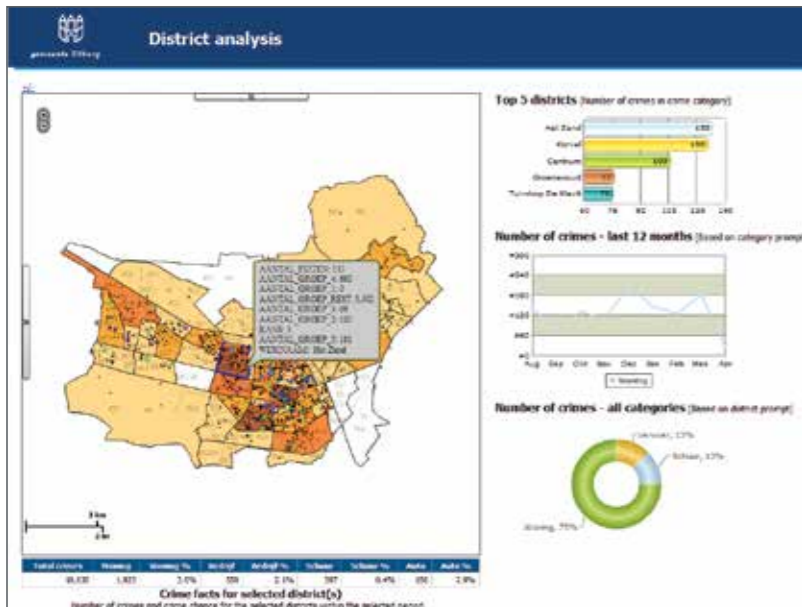
voor jeugd en gezin. Via een combinatie van gegevens kan in beeld gebracht worden waar bijvoorbeeld zowel jeugd- als zorgproblematiek optreden.

- Werk en inkomen: gezondheid en ziekten zijn mede verklarende factoren voor het functioneren op de arbeidsmarkt. Sociaal psychologische klachten vormen bijvoorbeeld een van de grootste kostenposten in de gezondheidszorg.

Verzorgd door E-mergo

Veiligheidsdashboard

Het veiligheidsdashboard informeert burgers over de veiligheidssituatie in de buurt en stimuleert lokale overheden om goed onderbouwd veiligheidsbeleid te maken. Daarnaast kan door middel van het dashboard de uitvoering van het beleid worden gemonitord en buurtpreventie en politiecapaciteit effectief ingezet worden.

Hier laat het dashboard een analyse zien op basis van criminaliteit en inwonergegevens.

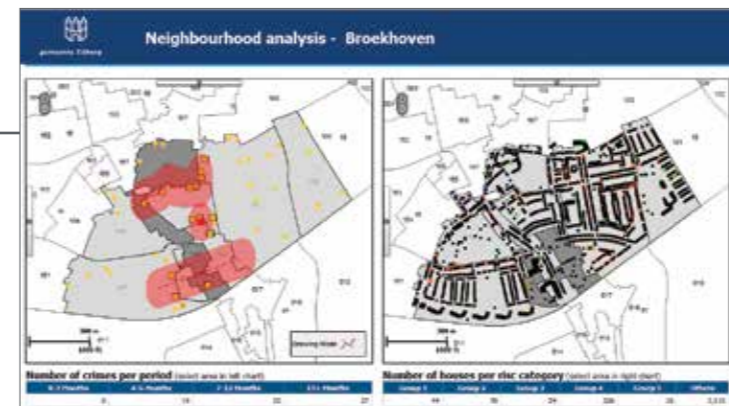
VEILIGHEIDSDASHBOARD DRINGT CRIMINALITEIT

TERUG

Criminaliteitsbestrijding en het verhogen van de veiligheid van burgers staan hoog op de agenda van gemeenten. Weten hoe het met de veiligheid gesteld is in een buurt vormt daarbij een belangrijke eerste stap. Door gegevens van verschillende belanghebbenden te verzamelen en te combineren in een dashboard, ontstaat een actueel beeld van probleemgebieden.

HOE WERKT HET?

In de gemeenten Eindhoven en Tilburg wordt sinds een paar jaar met het veiligheidsdashboard gewerkt. In deze gemeenten zijn de beschikbare gegevens over delicten, gedupeerden en criminelen met elkaar in verband gebracht en op de kaart gezet. Op deze manier is inzichtelijk te maken in welke straten en buurten concentraties van welke delicten voorkomen en in welke structuren bepaalde criminele activiteiten worden gepleegd.

Hier laat het dashboard een analyse zien op basis van criminaliteit en inwonergegevens.

De ene groepering staat meer bekend vanwege drugsproblematiek, terwijl een andere groep juist weer aangepakt moet worden op het gebied van vermogensdelicten. Het veiligheidsdashboard stelt Tilburg en Eindhoven in staat om op ieder moment voor specifieke gebieden in de stad de meest geschikte aanpak te kiezen. De gebruikte gegevens worden periodiek geactualiseerd, waardoor de betrokkenen de ontwikkelingen rond criminaliteit en veiligheid goed kunnen volgen en herijking van de aanpak mogelijk is.

BELANG GEO-INFORMATIE

Door gegevens over veiligheid en criminaliteit in kaart te brengen, ontstaat inzicht in patronen. Het wordt duidelijk wat zich waar afspeelt en welke ruimtelijke verbanden er zijn. Koppelingen tussen politiegegevens en basisregistraties maken het mogelijk om alle relevante gegevens op een locatie te integreren. Met behulp

‘Met het veiligheidsdashboard helpen we onze partners en de besluitvormers binnen de gemeente.’

Robert Tros, Informatie Coördinator, Gemeente Eindhoven

van geografische software kunnen vervolgens ruimtelijke analyses worden gedaan. De resultaten worden gepresenteerd in een laagdrempelig dashboard met kaarten, kengetallen, kleuren en grafieken. Het dashboard toont steeds de actuele situatie, maar ook ontwikkelingen in de tijd. In een oogopslag wordt het bestuurders, beleidsmakers en burgers duidelijk hoe het met de veiligheid in de stad gesteld is.

WAT LEVERT HET OP?

Zowel in Eindhoven als in Tilburg is het veiligheidsdashboard een onmisbaar instrument voor het veiligheidsbeleid en het bepalen en monitoren van de speerpunten. Het dashboard maakt het mogelijk om heel gericht meer blauw op straat in te zetten op die plaatsen waar de meeste criminaliteit wordt verwacht. Op deze manier draagt het dashboard bij aan het terugdringen van de criminaliteit.

Verzorgd door Geonovum

Nieuwe hulpmiddelen voor de zelfredzame burger

De participatiesamenleving of doe-democratie is een samenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, en waarbij de overheid hooguit een faciliterende rol speelt. De zelfredzame burger is een belangrijke hoeksteen van de participatiesamenleving. Nieuwe verhoudingen tussen burgers en overheid ontstaan als product van ontwikkelingen in de samenleving en de groeiende overtuiging bij burgers om zaken in eigen hand te nemen. Nieuwe voorzieningen, vaak gebruikmakend van open data, zijn daarvoor een steeds belangrijker smeermiddel.

WELKE HULPMIDDELEN ZIJN ER EN HOE WERKEN ZE?

In de afgelopen jaren zijn in hoog tempo apps gemaakt voor tablets en mobiele telefoons. Sommige zijn bekend omdat ze een prijs wonnen, zoals Omgevings-alert. Andere zitten in een specifieke niche (bijvoorbeeld Aed4U) of zijn (nog) niet massaal doorgebroken (bijvoorbeeld File-wekker). Verder zijn ook op het 'gewone' internet voorzieningen ontwikkeld die inspelen op een andere balans in de verhouding tussen overheid en burger.

De nieuwe voorzieningen zijn ruwweg in te delen in vier categorieën. In deze casus vind je per categorie een aantal voorbeelden met een korte beschrijving van wat burgers en overheden met deze nieuwe voorzieningen kunnen doen. De lijst is zeker niet uitputtend.

Voorzieningen waar burgers primair zelf wat aan hebben

- Hoge Nood, een app waarmee een burger snel kan zien waar een openbaar toilet is.
- Pollennieuws geeft (onder andere) informatie over de kans op hooikoorts.

- De Ambrosiamelder vertelt waar de (uitheemse) plant groeit zodat hooikoortsklachten verminderd of voorkomen kunnen worden.
- Open huis toont allerlei informatie over een pand en de directe omgeving.
- Filewkker is van een heel andere orde: deze app vertelt je wanneer de route waarvan je dagelijks gebruik maakt, filevrij is.
- Abellife is een app die je wandel- en fietsroutes aanbiedt; deels gratis, deels betaald. Deze app won de iBestuur aanmoedigingsprijs 2013.

Voorzieningen waarmee/waardoor burgers met elkaar in contact komen/worden gebracht

- Aed4U toont waar in de buurt AED's hangen. Dit kan het verschil betekenen tussen leven en dood.
- De Help! app waarschuwt hulpdiensten en omstanders bij noodsituaties.
- We Helpen is een website die vraag en aanbod van hulp bij elkaar brengt, van boodschappen doen tot vervoer naar het ziekenhuis.
- BUUV valt in dezelfde categorie als We helpen.
- Op vraagelkaar.nl kun je, net als bij BUUV en We Helpen, elkaar alles vragen en aanbieden.
- De website zorgvoorelkaar.nl brengt mensen met elkaar in contact die zorg vragen en zorg aanbieden.
- De website Participatiekaart gaat nog een stapje verder door burgers een platform te bieden waar zij burgerinitiatieven kunnen melden.

Voorzieningen waarmee de burger communiceert naar de overheid

- Er zijn diverse apps waarmee de burger de (lokale) overheid eenvoudig meldingen kan sturen over de openbare ruimte. Denk aan losliggende stoeptegels, uitgebrande prullenbakken, omgevallen bomen en lantaarnpalen of overvolle straatcontainers. Verbeter de Buurt, Burgerconnect, Blik op de Buurt en Buiten Beter zijn daar voorbeelden van. Het maken van een foto en vervolgens van een melding is de gebruikelijke werkwijze.
- Wot's Up richt zich specifiek op overlast door water (verstoppingen, overstromingen, lekkages, verontreiniging).
- Sommige apps interacteren met het zaakstelsel van gemeenten (Burgerconnect). Soms faciliteert de app 2-richtingenverkeer (Buiten Beter).
- iSpex is een bijzondere app. Met een opzetstuk en deze app kan een iPhone fijnstof meten als (nu nog) alternatief meetwerk.

Voorzieningen waarmee de overheid communiceert naar de burger

- Wegwerkmeldingen is een website die informatie geeft over werkzaamheden aan de weg, evenementen die voor hinder kunnen zorgen en calamiteiten. Ook eventuele omleidingen bij verkeershinder worden getoond.
- Vergunningmelder is een app die het mogelijk

maakt om overal de aanvragen voor omgevingsvergunningen in de buurt te bekijken; elk type melding heeft een eigen icoon zodat in een overzicht is te zien waarover de melding gaat.

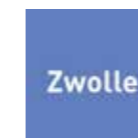
- Omgevingsalert is een app die soortgelijke functionaliteit biedt.
- De (beta) website Wat mag Waar toont tot slot welke mogelijkheden er op een locatie zijn, gegeven bestaande bestemmingsplannen van gemeentes, provincies en de Rijksoverheid.

BELANG VAN GEO-INFORMATIE

Voor alle websites en apps die hierboven genoemd zijn, is locatie het sleutelwoord. Een burger uit Zwolle zal immers niet snel boodschappen doen voor iemand die woont in Sittard. Bij een hartstilstand op straat wordt de dichtstbijzijnde AED gezocht. De Filewkker heeft alleen zin als hij meldingen geeft over jouw woon-werkverkeer en Omgevingsalert is alleen zinvol als er meldingen volgen over jouw woonomgeving.

Geonovum dankt haar partners die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze brochure:

Beek, Martin van der	Object Vision	mtbeek@objectvision.nl
Bijtelaar, Bas	Esri Nederland	bbijtelaar@esri.nl
Broekhaar, Marcel	Gemeente Zwolle	MEG.Broekhaar@zwolle.nl
Geluk, Jaco	E-mergo	jaco.geluk@e-mergo.nl
Gerlofs, Bert	Geon	e.gerlofs@geon.nl
Hoekman, Marloes	Geonovum	m.hoekman@geonovum.nl
Koperdraat, Ernst	KING /operatie NUP	ernst.koperdraat@kinggemeenten.nl
Neeleman, Karin	ROS Caransscoop	kneeleman@caransscoop.nl
Padding, Paul	Geonovum	p.padding@geonovum.nl
Reijn, Paul	Wijkscan.com	reijn@sinfo.nl
Ros, Anneke	Achterhoek 2020	a.ros@regio-achterhoek.nl
Schaaf, Frits van der	Esri Nederland	fvanderschaaf@esri.nl
Siegelaar, Arnout	Coresta	a.siegelaar@coresta.nl
Steeg, Thijs van der	Gemeente Almere	tvdsteeeg@almere.nl
Stor, Rien	Geonovum	r.stor@geonovum.nl
Teeffelen, Pieter van	Dataland	p.vanteeffelen@dataland.nl
Tulleneers, Jean-Pierre	PCKwadaat	jpt@pckwadaat.nl
Vermeij, Bert	Esri Nederland	bvermeij@esri.nl

Bezoekadres: Barchman Wuytierslaan 10 | 3818 LH Amersfoort

Postadres: Postbus 508 | 3800 AM Amersfoort

T 033 460 41 00

 @geonovum

E info@geonovum.nl

I www.geonovum.nl